

Indonesië koestert koloniale fietsen

Vooral KNIL- fietsen zijn populair

Indonesiërs zijn dol op de Nederlandse fietsen uit de koloniale tijd. Er is zo veel vraag dat er al vervalste Fongers-fietsen opduiken. 'De fietsen roepen gevoelens van nostalgie op.'

In Indonesië is er in ieder geval één koloniale erfenis die wordt gekoesterd: de Nederlandse fiets. 'Er rijden daar meer oude fietsen rond dan in Nederland', vertelt Otto Beaujon, voorzitter van de Historische Rijwielvereniging De Oude Fiets. Afgelopen zomer was hij met drie leden van de club op bezoek in Indonesië.

Ze waren uitgenodigd door de Indonesische tegenhanger van De Oude Fiets: de *kommunitas onthel sepeda tua indonesia* (KOSTI). 'Dat is een federatie waar 160 fietsclubs bij zijn aangesloten. De grootste club heeft 900 leden. Vaak zijn het jonge, enthousiaste jongens, milieurebellen. Er is een enorme verkeersdruk en veel luchtvervuiling. Die jongens willen het graag anders en vinden dat de fiets de toekomst heeft. Zij koesteren die tachtig jaar oude fietsen.'

In Jakarta is een bijzonder actieve club die fietsen naar het werk propageert en

de autoloze zondag – feitelijk alleen de ochtend – heeft weten 'los te peuteren'. Maar de liefde voor het Nederlandse rijwiel leeft in de hele archipel.

TROPENBEHANDELING

Beaujon heeft op Java met drie clubleden een toer gemaakt langs allerlei fiets-

'Een handvat werd in het Maleis een hansvat'

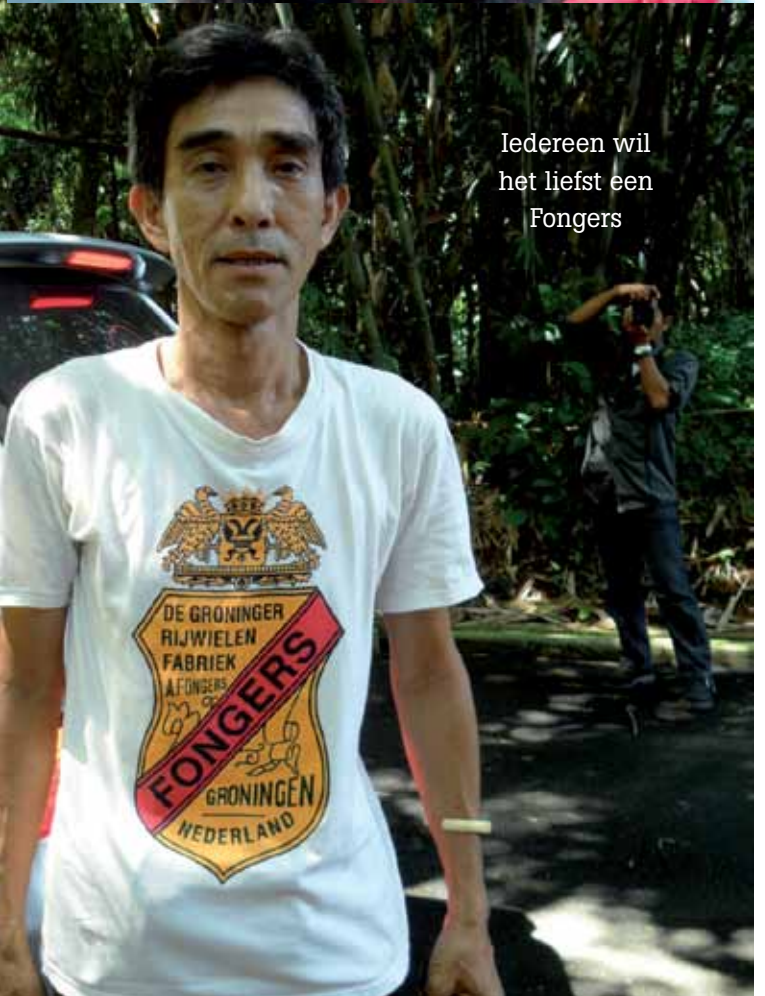
verenigingen. Tot hun grote verbazing zagen ze prachtige stokoude Nederlandse Fongers- en Gazelle-fietsen, die bij ons zeldzaam zijn geworden. 'In Nederland hebben wij in het verleden onze oude

fietsen allemaal weggegooid. In Indonesië is men zuiniger op de fietsen geweest.' Wat ook scheelt is de speciale tropenbehandeling die de fietsen kregen voor ze naar Nederlands-Indië werden verscheept. 'De frames werden van binnen met was gespoeld.' Roest krijgt dan geen kans. Natuurlijk hebben de fietsen niet van pekkel te lijden gehad.

Gefortuneerde verzamelaars zijn bereid stevige prijzen te betalen voor originele oude fietsen. Op Oost-Java zijn Fongers-fietsen zo gewild dat er al vervalsingen zijn opgedoken. Om aan de vraag te voldoen, worden oude Nederlandse fietsen het land in gesmokkeld. 'De Indonesische wetgeving verbiedt eigenlijk de import van tweedehands spullen', zegt Beaujon. 'Indonesië wil niet het afvoerputje van de wereld worden en opgescheept zitten met oude auto's en dergelijke. Maar ik hoorde dat via de diplomatieke post nog

Met kopieën
gaat wel eens
wat mis

Iedereen wil
het liefst een
Fongers

Otto Beaujon (links)
op bezoek bij de
politiecommissaris

Gepimpte
oldtimer

wel eens oude fietsen het land in komen.' Simon van Erp uit Den Bosch, die in oude fietsen handelt, bevestigt dat er vanuit de voormalige kolonie vraag is naar oude Nederlandse fietsen. Vooral Fongersfietsen, die in gebruik waren bij het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger (KNIL), zijn veel gevraagd.

NOSTALGIE

Dat juist KNIL-fietsen populair zijn, is gezien het verleden wellicht opmerkelijk. Maar volgens Beaujon spelen anti-Nederlandse ressentimenten geen rol bij de Indonesiërs. 'De oude Nederlandse fiets is een amulet. De fietsen roepen gevoelens van nostalgie op. Voor jonge mensen zijn die politionele acties al lang geleden. Heel algemeen is er een besef dat wat Nederland gebracht heeft goed was. Ze vinden bijvoorbeeld dat wat er gebouwd is – wegen, spoorlijnen, bruggen en

fabrieken – goed en degelijk is. De fiets is daar ook een onderdeel van.' En ze willen van alles weten over Nederlandse fietsmerken. 'Er is een enorme honger naar kennis. Tot de opkomst van internet was de enige bron voor de

'De Nederlandse fiets is een amulet'

liefhebbers een postordercatalogus uit 1915 van de Handel- en Industrie-Maatschappij (HIMA) van Maurits Adler. Die catalogus is duizendvoudig gekopieerd.' Het grote voordeel van de HIMA-gids is dat ze die in Indonesië kunnen lezen.

'Adler was een visionair man', zegt Beaujon. 'De teksten in de catalogus waren in het Nederlands, Engels en fonetisch Maleis. Een geheel Nederlandse vocabulaire is dankzij die catalogus overgenomen. Een handvat werd in het Maleis een *hansvat*, een kettingkast werd een *kettingkas* en een stuur een *setir*. En op Oost-Java is een fiets een *piets*.' Met de komst van internet en Google Translate opende zich voor de Indonesische fietsers een wereld aan informatie over rijwiel. En via internet zijn ook de contacten gelegd die hebben geleid tot het bezoek van afgelopen zomer.

MECENAS

De meeste clubs die Beaujon bezoekt, steunen op de bijdragen van een geldschiet. 'Er zijn in Indonesië veel mensen met veel geld. Ze vertimmeren dat aan luxe overbodigheden zoals een

Groeten uit Putte

zwembad of een fietsclub. De man van de Fongers-club doet in bevroren garnalen en hij ondersteunt de club met geld. Een voorzitter van een andere club is hoofd Onderhoud wegen en gaat er prat op dat hij van aannemers geld toegestoken krijgt. Een deel daarvan gebruikt hij voor de club. Eigenlijk heeft iedere club zo'n mecenas.'

De leden van de fietsclubs willen de fiets zo goed mogelijk voor de dag laten komen. Dat betekent dat een fiets wordt opgepoetst en ook opgesierd met toeters, tassen en andere accessoires. Nederlandse liefhebbers zijn niet zo dol op die fantasierijke versieringen. Die hebben een fiets het liefst zo origineel mogelijk. 'Die aankleding vinden wij wat overdreven. Aan de andere kant heb je er ook in Nederland die op een fiets uit 1950 een carbidlamp zetten.'

OV-FIETS

Beaujon is nu druk bezig om een tegenbezoek te organiseren. Natuurlijk willen de leden van KOSTI van alles weten over oude fietsen. Maar ze komen ook onze vrijliggende fietspaden bekijken en ze willen weten wat wij aan verkeersveiligheid doen. 'Onze vakopleidingen zijn ook een onderdeel van het programma, want het vakmanschap laat in Indonesië veel te wensen over', zegt Beaujon. 'De oude fietsen worden wel gepimpt, maar niet goed onderhouden. Ze hebben vaak geen remmen of verlichting. Wij kunnen vanuit Nederland zeker helpen met het opzetten van een vakopleiding.'

De topman van de Indonesische spoorwegen wil ook graag naar Nederland. 'Hij wil met eigen ogen de OV-fiets, de stallingen en het meenemen van de fiets in de trein bekijken. Het probleem is geld te vinden voor zo'n reis. We hebben inmiddels een toezegging van een grote onderdelenfabrikant, en van de NS die voor treinkaartjes en OV-fietsen zorgt.' Beaujon hoopt dat meer bedrijven of de overheid geld willen geven om de Indonesische fietsliefhebbers te helpen met vakopleidingen en het verbeteren van de verkeersveiligheid. 'Het zou leuk en nuttig zijn als Nederland op zo'n simpele manier iets voor Indonesië kan betekenen.'

Werkzaamheden voor een wandelgids brachten mij dit najaar in de Zuidwesthoek, de streek onder Bergen op Zoom. Nu verken ik een wandelroute meestal per fiets. Dat gaat in het algemeen prima, zolang je geen argeloze wandelaars van de sokken rijdt en je bereid bent om af en toe van de fiets te stappen. Maar het tracé door de Steertse en Kriekelareduinen had ik toch stevig onderschat. Modderkuilen, boomstronken en zwiptakken vergden het uiterste van mijn huurrijwiel én mijn doorzettingsvermogen; tot overmaat van ramp verdwaalde ik in een zandverstuiving waar fietsen totaal onmogelijk was geworden. Ik had het dan ook helemaal gehad, toen ik met een droge strot en een rauwe reet de Grensstraat van Putte binnenfietsde.

Die Grensstraat heeft twee zijden: aan de ene kant staan de huizen in Nederland en aan de andere kant in België. Tot mijn grote vreugde zag ik aan Belgische zijde een mooi, beetje aftands café liggen met een uitnodigend terras: Het Witte Paard. Het bleek een echt Vlaams fietscafé te zijn, waar je de uitslagen van wielerskoersen kunt voorspellen, maar dat ook het thuishonk is van de lokale duivenmelkers en de biljartclub (libre en driebanden, geen gaten). Voor het terras stonden racefietsen geparkeerd en een pintje kostte er één-euro-dertig. Ik bestelde een Corsendonk Pater en moest aan Addie Engels denken.

Dat komt, in Putte-Kapellen – zo heet de Belgische kant van het dorp – wordt ieder jaar de Nationale Sluitingsprijs verreden, de laatste profkoers van het seizoen. En ik had net gelezen dat Addie Engels in deze koers afscheid zou nemen van zijn loopbaan als profwielrenner. Een ontroerend moment, want Addie Engels was dertien jaar prof geweest zonder ooit één zege te hebben geboekt! Hij was daarmee toch een beetje een held geworden. Als je zo lang profwielrenner kunt zijn, zonder ook maar één overwinning – dan moet je wel heel bijzondere kwaliteiten hebben.

**Dertien jaar
wielersprof
zonder ooit
één zege**

De Sluitingsprijs is een echte kermiskoers. Op die dag schijnt Het Witte Paard er honderd biervaten doorheen te draaien. Naar verluidt weet na afloop de helft van de bezoekers de naam van de winnaar niet te noemen, en de andere helft ook zijn eigen naam niet meer. Ik wil het graag geloven. De lichtgewicht racefietsjes voor het terras bleken stuk voor stuk toe te behoren aan wat oudere mannen met glimmende bierbuiken, bollend in nauwsluitende wielerschoentjes. Opvallend vrolijk kwamen ze op hun wielerschoentjes het café uitkleppen, om zich enigszins wankelend op de smalle zadeltjes te hijsen. 'Een stukkie fietsen' heeft in Vlaanderen zo zijn eigen betekenis.

Ik bestelde nog een Pater en voelde mij helemaal in het buitenland. ←

Noot: Addie Engels zou ook zijn laatste koers niet winnen; hij stapte voortijdig af